

Hun har Vestegnen i blodet.

■ Liv Duvå har altid vidst, at hun gerne ville skrive en roman om Brøndby Strand, men hun skulle først modnes som menneske og forfatter, før hun turde give sig i kast med den.

Det er giftigt

Da fem betonhøjhuse i Brøndby Strand skulle rives ned, fordi de var for giftige at bo i, blev Liv Duvå bange. Og vred. Hun tog tilbage til de blokke, hun voksede op i, og har nu skrevet en stor roman om livet der.

BIRGITTE KJÆR, TEKST

JACOB EHRAHN, FOTO

Har du været i Brøndby Strand før?», spørger Liv Duvå med en lidt drilsk tone, da vi mødes under uret på Hovedbanegården. Hun ved godt, at mange i København opfører sig som ignorante hjemmeføddinger, der helst ikke bevæger sig ud over broerne.

Jeg har været i Brøndby Strand. Men på en guidet tur på en kulturfestival, hvor en museumsinspektør fortalte om betonelementbyggeri i 1960'erne, må jeg flovt indrømme.

»For nogen er det som at tage i zoo«, siger Duvå, da vi går mod spor 11.

Den 37-årige forfatter, der har skrevet tre roste romaner, er selv vokset op i Brøndby Strand og boede der, til hun fyldte 18. Blokkene er i hendes blod.

På mere end én måde. I uhyggelig grad.

For Vestegnen er hendes hjemstavn, det er her, hendes familie har boet i generationer. Og de år, hun har boet i blokkene, har også sat sig helt fysisk i hendes krop. For i bygningernes fuger findes en gift – polyklorerede bifenyler (pcb) – som igennem børnehave- og folkeskoleårene er sivet ind i hende. En gift, som man formoder kan skade immunforsvaret, give hudproblemer, nerveskader, koncentrationsbesvær, nedsat frugtbarhed.

»For at være helt ærlig så er det lige meget med min krop, for det løb er kørt. Jeg har levet af cola light i perioder og sådan noget, ikke? Men for eksempel i år har jeg haft tre ufrivillige aborter, og min mor har gennem årene kæmpet med en række autoimmune sygdomme, og så bliver man sådan lidt ...«.

Sådan lidt hvordan?

»Jeg bliver vred. Selvfølgelig. Jeg tænker ikke så meget over mit eget helbred, jeg bliver mere bekymret

for næste generation, og for hvad det er for en verden, vi giver videre?«.

Liv Duvå vil nødig lyde som en 'sølvpirshat', der konspirerer, understreger hun. Men giften i Brøndby Strands blokke er så farlig, at den blev forbudt i 1977. Siden fik bygningerne lov at stå i mere end 40 år, før fem af de 16-etagers højhuse blev revet ned og beboerne genhuset på grund af overskridelsen af grænseværdier.

Det er ikke bare en politisk og personlig sag. Det er også rammen for hendes nye store roman 'Ned fra himlen'. En roman, jeg først kalder socialrealistisk, hvilket får forfatteren til at studse. For hvorfor det? Kalder jeg den socialrealistisk, fordi den foregår i blokkene, blandt personer uden særlig mange penge eller anseelse? Ville jeg kalde den socialrealistisk, hvis den foregik i middelklassen?, spørger hun.

I hvert fald er det en samtidsroman fra Vestegnen, hvor hovedpersonerne er 20-årige Maria, der står på egne vaklende ben med sin lille datter, hendes alkoholiserede, isolerede mor, som sammen med sin hund bor i et giftigt højhus, og mosteren, der synger country og stiller op i 'X Factor'.

Vi kører med linje A fra Hovedbanegården for at tage derhen, hvor deres historie udspiller sig. Det tager 17 minutter.

»Jeg har kørt rigtig meget med det her tog, fordi jeg havde ungdomsarbejde i Sunset Boulevard på Fisketorvet«, siger Duvå, da toget passerer shoppingcentret.

»Det er sådan en portal til Vestegnen«, siger hun.

Drømmen om det gode liv i beton

Snart er vi fremme. Toget bipper og suser væk. Storbyens summen er lagt bag os. Nu høres kun et par skræpende skader, der rumsterer i alt det grønne, der omkranser stationen.

Forfatteren fører an igennem en tunnel, forbi butikstorvet med grønthandel og stativer med struttede festkjoler, så kommer et sundhedshus, fitnesscenter og Netto. Indtil videre ligner Brøndby Strand et hvilket som helst sted i provinsen, bemærker jeg.

»Det er et meget misforstået sted«, siger Liv Duvå.

»Det er blevet brugt som kulisse i nærmest alle DR-dramaer, som handler om et lidt voldsomt miljø. Men som du kan se, er her hyggeligt, og folk lever godt med hinanden«.

Hun er dog ikke blind for, at Brøndby Strand Parken også har sit at slås med.

Da bygningerne blev opført, var området et sommerhusområde, som udgjorde et velfærdsprojekt for arbejderklassen i 1969-1974. Men da det stod klart, funkende nyt og mo- ►

derne, var det svært at få lejet lejlighederne ud. Vugge-til-grav-byen med grønne plæner og masser af frisk luft, det arkitekttegnede idealsamfund, blev ikke en succes. Det endte med, at området blev domineret af gæstearbejdere og flygtninge med få ressourcer. Da Liv Duvå var barn og ung her, var stemningen præget af racisme.

»Der var da lidt ballade af og til, stemningen kunne blive dårlig. Når folk ikke kan få jobs på grund af racisme og ikke har nogen penge, giver det problemer«.

Som hun skriver i romanen: »De altid nyklippede plæner krydses kun sjældent. Drister en hundelufter sig alligevel til at løsne snoren og lade dyret løbe frit hen over et grønt areal, vil irriterede blikke og tilråb prompte tvinge vedkommende til at rette ind. De fleste, der bevæger sig i gangsystemerne, bærer også andre byer og lande med sig, hvor hunde ikke er kæledyr, men hjemløse vilde med ulveskarpe tænder på evig jagt efter føde. At værne sig mod dyret bliver en kamp på liv og død«.

Selv har Liv Duvå altid følt, at Brøndby Strand var et trygt sted.

»Jeg er vokset op med en idé om, at der er nogen, der tager sig af os. Men så bliver jeg voksen og ser, at skiftende regeringer behandler folk pisse-dårligt, og at mange folk føler, at det her ikke er et sted, de kan være«.

»Det er jo blevet kaldt for ghetto«, nærmest hvisker Duvå, så forbipasserende ikke kan høre det negativt la-

dede ord. Da hun læste nyheden om, at flere af højhusene var for giftige og skulle rives ned, så hun det som et symbol på, at der er noget, der vælter nu i vores samfund, siger hun.

»De huse er som beholdere for en drøm«.

»Jeg har ventet lang tid på at skrive om de her bygninger. Og skrive om hele den her drøm. Men jeg ventede så længe, at historien skrev sig selv. Jeg har ikke længere en følelse af, at det er et system, som vil os det godt«.

Hvad vil du så med din version af historien, din roman om Brøndby Strand Parken?

»Den skal handle om fællesskabet og stille spørgsmål til, hvad det er for et samfund, vi gerne vil have. Den skal handle om menneskers liv«.

»Og så er det vigtigt for mig, at det ikke er i et sprog, der taler ned til folk. Og det skal ikke være svært at læse. Jeg vil gerne have, at litteraturen ikke kun er for en lille udvalgt skare i København«, tilføjer hun.

Vi går forbi det bibliotek, hun brugte mange timer på, da hun var barn. Det er lukket nu og flyttet over i et nyt kulturhus. Her skal hun optræde i september. Der er allerede planlagt en læsegruppe om hendes roman.

Nogle gange føler jeg, at jeg er en alien i mit eget liv. Men her taler de bare ligesom mig

■ Liv Duvå kan spejle sig i alle personerne i sin nye roman. De fleste af dem kommer fra Brøndby Strand, hvor hun selv er vokset op.

Det gør hende genert og nervøs. Vil hun blive set som en klasseforræder? Har hun overhovedet lov til at skrive om det her sted, når hun flyttede, da hun var 18?

Det er vigtigere for hende, hvad de synes om romanen her, end hvis hun skal optræde på Hovedbiblioteket i København, fortæller hun.

»Nogle gange føler jeg, at jeg er en alien i mit eget liv. Men her taler de bare ligesom mig«.

Plast i brystmælken

Vi går ad stisystemer mellem række-huse og blokke, blandt mødre med klapvogne, et par børn på cykler og ældre med rollatorer, op ad trapper og finder en lækrog med et bordbænke-sæt.

»Det er meget godt, at vi ikke sidder nede i en gård, for så kan alle bare stå og kigge ned på os«.

Som ung havde Liv Duvå travlt med at komme væk. Komme ind til København. Hendes far døde, da hun var 20, siden flyttede hendes mor, og da hendes bedstemor og onkel senere døde, havde hun ikke længere nogen anledning til at tage til Brøndby Strand. Før hun gik i gang med at arbejde på sin roman.

Så tog hun tilbage og tog turen til toppen sammen med entreprenørerne, der havde fået til opgave at tømme højhusene.

Her så hun, hvordan mandskabet arbejdede med giften og nedrivningen. Hvordan de iførte sig heldragter

og åndedrætsværn og forseglede alt inventar i lejlighederne, hvor børn kort forinden havde leget, hvor der var blevet spist aftenmad, hvor folk havde levet 20, 30, 40 år. Med giften. Folk, der nu var blevet genhuset.

»Mange var sådan: Er det ikke lige meget? Vi er jo forgiftet i forvejen. For os gør det ikke nogen forskel«.

I rækken af tolv højhuse mangler der nu fem. Liv Duvå har svært ved at vænne sig til den hullede version af den skyline, hun ellers var så bekendt med.

I sin roman skildrer hun, hvordan områdets beboere bliver ofre for miljøproblemer, de selv er uden skyld i. Ikke kun når det gælder pcb i blokke-ne, hvor nogle synes, gift i fugerne er ligegyldigt, hvis man har røget hele sit liv og har brug for trygheden i at blive i sin bolig.

Hun skildrer også, hvordan ingen reagerer, når en lokal fisker stædigt råber op om, at Køge Bugt er død på grund af iltsvind, om rensningsanlæggets udledninger, om det osende kulkraftværk ved Avedøre Holme. Heller ikke, når han tropper op på kommunen. Til sidst dør han af nyrekræft, ligesom sin fiskerkollega.

»Hvem der bliver udsat og for hvilken type gift, er helt tydeligt et spørgsmål om klasse. Det sker ikke for dem, der har råd til lækkert økocertificeret nybyggeri. Det er ikke deres personlige krop, der konkret er udsat for den gift, folk har levet i her. Den gift, jeg har levet i«.

BLÅ BOG

Liv Duvå

Forfatter. Født i 1987.
Opvokset i Brøndby Strand.

Debuterede i 2017 med romanen 'Vi er vel helte', for hvilken hun modtog Bodil og Jørgen Munch-Christensens debutantpris.

Hendes anden roman, 'Rosenreglen' (2019), blev nomineret til Politikens Litteraturpris, og hun har senest udgivet langdigtet 'Jeg vil have en statsminister' (2022) og romanen 'Mødrenes hus' (2022).

'Ned fra himlen' udkom 16. august på Gads Forlag.

Men alle bør bekymre sig og tage fælles ansvar, mener Duvå.

»Jeg kan læse forskningsartikler om, at der er ikke den myre, som ikke har mikroplastik i sig. Man finder mikroplast i brystmælk. Vores menneskekrop er ikke et afkoblet kredsløb. Vi indgår alle i et stort kredsløb. Når Maria i bogen ammer sit barn, så har hun en følelse af, at hele verden strømmer igennem hende. Og det gør den«.

Med romanen har hun ønsket at gøre kredsløbets forbindelser tydeli-

ge. For man kan ikke se, hvad der sker inden i kroppe. Man kan ikke spotte kemisk affald.

»Det ender inden i os alle sammen. I vores grundvand, som vi drikker. I de dyr, vi spiser. Vi får det hele tiden, men vi kan ikke se det. Det er svært at tale om uden at fremstå lidt som en sølvpapirshat. Men jeg har lyst til at fremkalde de forbindelser. At gøre det tydeligt, som ikke er tydeligt«.

Konstant vurdering

Romanen har hun tænkt på at skrive i mange år. Men hun skulle modnes både som menneske og forfatter, før hun var klar til at skrive den, fortæller hun.

Da hun endelig gik i gang, kom den hurtigt. Især scenerne med alkoholikeren Vibeke. For Liv Duvå er selv vokset op med en far, der drak. Så når hun skulle skrive fra misbrugerens perspektiv, var det som at tage et hovedspring: bare dykke ned i det, få det overstået og så hurtigt op igen efter ilt, forklarer hun.

Det har været hårdt til tider.

»Men det er jeg vant til. Og hvad skal jeg ellers lave? Man bliver nødt til at bruge sine erfaringer til et eller andet. Der er jo også en tilfredsstillelse i, at jeg kan bruge det«.

Hovedpersonen er Maria. Hun er kun 20 år, og det skal man huske på, når man læser, pointerer forfatteren. Hun er ung og er blevet mor lidt ved et tilfælde.

Og ligesom forfatteren selv har

■ Liv Duvå savner visioner for fællesskabet i dag. Et storstilet boligprojekt med ideologisk overbygning som Brøndby Strand ville ikke blive sat i værk af det offentlige i 2024, er hun sikker på.

hun haft brug for at flygte fra det familierod, hun kommer fra.

Hun drømmer om at få et andet liv end det, hun levede i Brøndby Strand med sin ustabile, grænseløse mor, og da hun møder den universitetsstuderende Johan, ser hun forholdet til ham som en mulighed for at komme den drøm nærmere.

»Hun tror, at han kan løfte hende op. Men det kan han jo ikke. For der er nogle ting, hun ikke har fået dealeet med«.

For eksempel tænder Maria mere end almindeligt af, når han ikke respekterer hende og fester natten lang med sine venner i deres lejlighed, mens hun prøver at sove med deres baby inde ved siden af. Hun tager barnet under armen og skrider fra ham.

»Morens spøgelse dukker op, når Johan har sine drukfester. Det trigger Maria, og hun går lige med det samme i undtagelsestilstand. Fordi det er det, hun er vant til. Hun kender undtagelsessituationen rigtig godt. Så flygter hun fra ham«.

»Problemet med hende er, at der er nogle ting, der er skrevet i hendes historie, i hendes sind. Men også i hendes journaler. Tidligt. Og det kæmper hun med. Hun kan ikke gøre sig fri. Hun har ikke noget råderum. For der er hele tiden noget, der larmer der«.

Som læser bliver man også i tvivl om, om Maria evner at være mor. Hun virker ustabil, krammer Sonja

alt for hårdt, så den lille pige får blå mærker.

Men Liv Duvå er solidarisk med sin hovedperson.

»Hun burde bare have fået noget hjælp, så kunne hun sagtens klare det. For hun er stærk. Men problemet er, at hun føler, at hun bliver vurderet hele tiden. Og så bliver det en selvopfyldende profeti«.

Liv Duvå understreger, at hun på ingen måde er som Maria, at hun er langt ældre og har mange flere ressourcer. Men alligevel kan hun trække på sin egne erfaringer, når hun skriver om den nybagte mors situation.

»Det skal ikke være nogen hemmelighed, at da jeg fik et barn, havde jeg det noieren over hele tiden at blive vurderet. Det kan jeg leve mig ind i. Jeg har også en plettet record. Sundhedsvæsnen vil gerne hjælpe én, men det kan også være ubarmhjertigt nogle gange med journaler og ting, der går igen«.

Hun fortæller, at hun har været besat af sager om børn, der er blevet tvangsfjernet, og er meget provokeret over, at Mette Frederiksen kalder sig 'børnenes statsminister'. For det er ikke en løsning at adskille børn og forældre, mener Duvå.

»Et barn er ikke bare afkoblet sine forældre. Man skal prøve at hjælpe dem, der har det svært. Det er igen en strukturel ting. Det er ikke en individuel ting. Det har jeg været så vred over«.

»Det, jeg prøver at vise, er, at du ikke er en god mor eller en dårlig mor. Det er et spektrum, og alle skal finde sin vej. Man skal ind og arbejde med sig selv. Og for dem, der ikke har gode rollemodeller med sig, er det svære-
re«.

Så romanens Maria opsøger ikke Mødrehjælpen eller en socialrådgiver. Hun triller barnevognen hen på Fisketorvet og sætter sig i babyloungen og ammer, dører, ser tegnefilm, indtil en rengøringsmedarbejder presser hende til at ringe til noget familie og bede om hjælp.

Den eneste, Maria kan komme i tanke om at kontakte, er mosteren Janne.

Hun kommer susende i sin firehjulstrækker og tager Maria og Sonja med tilbage på Vestegnen, hvor hun bor på Dyregården, skriver og synger sin egne countrynumre og underviser i ridning.

Liv Duvå ser lidt af sig selv i alle romanens personer, også i Janne, mosteren, der har lagt overgreb og traumer bag sig og skabt sit eget helle på dyregården, hvor hun holder af heste, sin kæreste og sine plader.

»Jeg kan også godt nogle gange have det sådan, at det bare gælder om at spænde ballerne og komme videre. Det kan man jo komme langt med som overlevelsismekanisme«.

Hun kan også genkende det, når Janne skaber sit eget miljø og gør tingene på sin egen måde.

»Og så er hun kunstner, kan man si-

ge. Det kender jeg jo. Hun havner i 'X Factor', og jeg tænker ikke, at det er den rigtige arena for hende, men det finder hun også ud af. Hun skal hellere spille for sig selv og dem, der er på gården. Hun finder ud af, at det handler om at give de mennesker tæt på lidt mening med musikken«.

Taler Liv Duvå om sig selv? Og om, hvordan hun som forfatter har opdaget, at hun ikke skal forsøge at passe ind på en særlig arena, i en given skabelon? Om, at hun har fundet sin egen vej og nu skriver om det og til dem, hun kommer fra?

Jeg når ikke at spørge, før forfatteren rejser sig, løfter armen og peger i retning af, hvor hendes barndoms dyregård lå. Et sted, hvor hun tit cyklede hen efter skole, fordi hun ikke kunne lide at gå på fritidshjem.

»Engang tænkte jeg, at når jeg havde prøvet alt muligt og flyttet rundt, ville det sikkert ende med, at jeg vendte tilbage til Brøndby Strand. Det kan jeg bare ikke nu. Det er lukket. Der er ikke boliger nok her. Og jeg har i hvert fald ikke 5-6 millioner til et hus«.

Klokkespil

Vi går tilbage mod centret og stationen. Liv Duvå vil på stranden. Den strand, hvor 15 hunde for et par år siden døde. Formentlig fordi de havde været i kontakt med blågrønne alger, men det er ikke helt afklaret.

Skal du bade?

»Ja, det har jeg tænkt mig. Hvad

■ Liv Duvå har altid tænkt, at hun engang ville flytte tilbage til Brøndby Strand. Men det er ikke længere en mulighed.

»Det kan jeg bare ikke nu. Det er lukket. Der er ikke boliger nok her. Og jeg har i hvert fald ikke 5-6 millioner til et hus«.

skal jeg gøre? Jeg bliver nødt til at leve livet«.

Ville du tage dit barn med derned?

»Ja. Han får heller ikke altid økologisk«.

»Ej, det ved jeg jo ikke, om du må skrive«, tøver hun.

»Men det gør han ikke, for det har jeg ikke råd til. Jeg prøver, men det er ligesom det der med, at man tror, man skal redde det hele selv, ikke? Jeg har ikke overskud til altid at vælge at gøre de rigtige ting«.

Hun stryger håret væk fra ansigtet og lader blikket panorere ud over blokkene.

»Det er mit ansvar at snakke om det. Men det er ikke mit ansvar at løse det. Det er mit ansvar sammen med mange andre mennesker. Det er ikke noget, jeg skal gøre alene. Vi hænger jo sammen, så vi bliver nødt til – som kollektiv – at løse problemerne«.

Vi hilser farvel. Hun går mod stranden. Jeg går mod stationen. Toget er netop kørt. Om 10 minutter kører det næste. Klokkeren er 12, og fra Brøndby Strand Kirke bimler 'Jeg en gård mig bygge vil', og melodien går rent igennem på den stille station.

Børnesangen om bondegårdsidyl klinger komisk, næsten hånlige her, hvor tusinder af mennesker er blevet forflyttet, fordi de boede i giftige betonhøjhuse. En brønd med klart vand eller et lam i lille vænge virker som et guldalderligt fatamorgana. Vi er et andet sted.

birgitte.kjaer@pol.dk

LIV DUVÅ

Anbefaler film, bøger og podcast om miljø

Filmen 'Dark Waters' (2019). En amerikansk thriller, der er baseret på den virkelige historie om Robert Bilotts sag mod den kemiske fremstillingsvirksomhed DuPont, efter at de forurenede en by med kemikalier.

Digtsamlingen 'Den vinter ulven kom' (2022) af Juliana Spahr. Digtene kredser om solidaritet på tværs af dyrearter og naturkatastrofer, det kunstiges og det kemisk indfiltrering i det naturlige liv.

Podcasten 'How 3M Discovered, Then Concealed, the Dangers of Forever Chemicals' (2024). Her fortæller The New Yorker om, hvordan den store virksomhed, der nok er mest kendt for sin produktion af Post-it, bruger giftige ingredienser.

Essayet 'Det kapitalocæne, affald, race & køn' (2024) af Françoise Vergès. Det behandler forholdet mellem forurening, omsorg og racialiserede kroppe i et neoliberalistisk samfund.